

ZALECENIA ŻYWIENIOWE DLA DIETY ŁATWOSTRAWNEJ Z OGRANICZENIEM ŁATWOPRYSWAJALNYCH WĘGLOWODANÓW DLA KOBIET W OKRESIE CIĄŻY LUB LAKTACJI

Zastosowanie i cel diety:

- ciężarnych z cukrzycą typu 1, typu 2, z innymi typami cukrzycy według klasyfikacji WHO,
- z cukrzycą ciążową,
- z upośledzoną tolerancją glukozy,
- z insulinoopornością,
- w okresie laktacji z cukrzycą przedciążową i innymi zaburzeniami gospodarki węglowodanowej rozpoznanymi przed ciążą.

Zalecenia dietetyczne:

- Dieta stanowi modyfikację diety podstawowej. Główna modyfikacja polega na ograniczeniu lub wykluczeniu z żywienia węglowodanów łatwo przyswajalnych – glukozy, fruktozy, sacharozy oraz zwiększeniu spożycia węglowodanów złożonych – skrobi, błonnika pokarmowego.
- W diecie rekomenduje się uwzględnienie produktów z niskim i średnim indeksem glikemicznym tj. poniżej 50 oraz 50-75.
- Należy ograniczyć spożycie tłuszczów zwierzęcych, nasyconych kwasów tłuszczowych oraz cholesterolu. Tłuszcze zwierzęce powinny być ograniczone na rzecz tłuszczu roślinnego, z wyjątkiem tłuszczu palmowego i kokosowego.
- Zalecane jest skrócenie obróbki termicznej (potrawy gotowane „al dente”).
- Dieta powinna być prawidłowo zbilansowana i urozmaicona pod kątem udziału grup produktów spożywczych: produktów zbożowych, mlecznych, warzyw i owoców, ziemniaków, produktów mięsnych i ryb, jaj, nasion roślin strączkowych oraz tłuszczów.
- Posiłki powinny być podawane 3-5 razy dziennie, 3 posiłki główne – śniadanie, obiad i kolacja oraz ewentualnie posiłki uzupełniające – II śniadanie i/lub podwieczerek.
- Dieta powinna być różnorodna, urozmaicona pod względem smaku, kolorystyki, konsystencji i strawności potraw.
- Dieta powinna opierać się na spożyciu produktów i potraw świeżych z wykluczeniem potraw wzdymających i ciężkostrawnych. Zawartość błonnika pokarmowego w diecie powinna być zgodna ze wskazaniami lekarza/dietetyka.
- W każdym posiłku należy uwzględnić produkty będące źródłem białka z grupy mięso/ryby/jaja/nasiona roślin strączkowych lub inne produkty będące źródłem białek roślinnych.
- Ryby i/lub przetwory rybne (głównie z ryb morskich) należy uwzględnić co najmniej raz w tygodniu.
- W posiłkach należy ograniczyć dodatek soli i cukru. Zaleca się wykluczenie produktów ciężkostrawnych i wzdymających.
- Zalecane techniki kulinarne: gotowanie tradycyjne lub na parze, duszenie bez wcześniejszego obsmażania, pieczenie bez dodatku tłuszczu, np. w folii aluminiowej, w rękawach do pieczenia, pergaminie, naczyniach żaroodpornych oraz w piecach konwekcyjnych.

GRUPA ŚRODKÓW SPOŻYWCZYCH REKOMENDOWANYCH I PRZECIWSKAZANYCH

GRUPA ŚRODKÓW SPOŻYWCZYCH	PRODUKTY REKOMENDOWANE	PRODUKTY PRZECIWSKAZANE
Produkty zbożowe	<ul style="list-style-type: none"> • wszystkie mąki pełnoziarniste, • pieczywo pełnoziarniste, bez dodatku substancji słodzących, • np.: żytnie razowe, graham, chleb z dodatkiem otrąb i ziaren, • pieczywo żytnie i mieszane, • kasze średnio- i gruboziarniste: gryczana, jęczmienna (pęczak, wiejska, mazurska), orkiszowa, 	<ul style="list-style-type: none"> • białe pieczywo pszenne, • pieczywo z dodatkiem cukru, słodu, syropów, miodu, karmelu, • drobne kasze (manna, kukurydziana), • ryż biały, • potrawy mączne, np.: naleśniki, pierogi, kopytka, kluski, • produkty z mąki z wysokiego

GRUPA ŚRODKÓW SPOŻYWCZYCH	PRODUKTY REKOMENDOWANE	PRODUKTY PRZECIWSKAZANE
	<p>bulgur; kasza jagłana (w umiarkowanych ilościach),</p> <ul style="list-style-type: none"> • płatki naturalne, np.: owsiane, gryczane, jęczmienne, pszenne, ryżowe, żytnie, Muesli bez dodatku cukru i jego zamienników np. syropu glukozowo-fruktozowego, • makarony, np.: razowy, gryczany, orkiszowy, żytni, pszenny z mąki durum (gotowane „al dente”), • ryż brązowy, ryż czerwony, • potrawy mączne przede wszystkim z mąki pełnoziarnistej, np.: pierogi, kopytka, kluski (w ograniczonych ilościach), • otręby, np.: owsiane, pszenne, żytnie, orkiszowe. 	<p>przemiału smażone w dużej ilości tłuszczu, np.: pączki, faworki, racuchy,</p> <ul style="list-style-type: none"> • płatki ryżowe, płatki kukurydziane i inne słodzone płatki śniadaniowe, np.: cynamonowe, czekoladowe, miodowe.
Warzywa i przetwory warzywne	<ul style="list-style-type: none"> • warzywa surowe, mrożone, • koktajle oraz smoothie bez dodatku cukru, • warzywa gotowane, duszone, pieczone, • warzywa kiszone. 	<ul style="list-style-type: none"> • napoje warzywne słodzone, • surowe kielki roślin.
Ziemniaki, bataty (w ograniczonych ilościach)	<ul style="list-style-type: none"> • ziemniaki, bataty: gotowane, pieczone. 	<ul style="list-style-type: none"> • ziemniaki smażone (frytki, talarki), • ziemniaki puree, • bataty pieczone, • puree w proszku.
Owoce i przetwory owocowe	<ul style="list-style-type: none"> • owoce świeże, mrożone, gotowane, pieczone, • koktajle oraz smoothie bez dodatku cukru, • musy owocowe bez dodatku cukru, • soki 100% - warzywne, warzywno-owocowe, • kompoty bez dodatku cukru. 	<ul style="list-style-type: none"> • owoce w syropie, • przetwory owocowe, wysokosłodzone (dżemy, syropy), • owoce kandyzowane, • owoce suszone.
Nasiona roślin strączkowych	<ul style="list-style-type: none"> • wszystkie nasiona roślin strączkowych • produkty z nasion roślin strączkowych 	<ul style="list-style-type: none"> • produkty z nasion roślin strączkowych z dużą zawartością soli
Nasiona, pestki, orzechy	<ul style="list-style-type: none"> • wszystkie nasiona, pestki i orzechy niesolone, np. orzechy włoskie, laskowe, arachidowe, pistacje, nerkowca, migdały, pestki słonecznika, dyni, sezam, siemię lniane w ograniczonych ilościach: • „masło orzechowe” bez dodatku soli i cukru. 	<ul style="list-style-type: none"> • orzechy solone, w karmelu, w czekoladzie, w lukrze, w cieście, • „masło orzechowe” solone.
Mięso i przetwory mięsne	<ul style="list-style-type: none"> • mięso z drobiu, królika, chuda wołowina, chuda wieprzowina, cielęcina, • wędliny wysokiej jakości (np. szynka, polędwica). 	<ul style="list-style-type: none"> • mięso surowe (np. tatar), • mięso niedogotowane, • wątróbka, tłuste wyroby mięsne (np. pasztety, mielonki, parówki, boczek, baleron),

GRUPA ŚRODKÓW SPOŻYWCZYCH	PRODUKTY REKOMENDOWANE	PRODUKTY PRZECIWSKAZANE
	<ul style="list-style-type: none"> • galaretki drobiowe. • pieczone pasztety z chudego mięsa <p>w ograniczonych ilościach:</p> <ul style="list-style-type: none"> • mięso baranie. • mięso z kaczki. • mięso z gęsi. 	<ul style="list-style-type: none"> • wędliny podrobowe (wątrobianka, salceson, pasztetowa), • mięsa peklowane i z dużą zawartością soli, • mięsa smażone na dużej ilości tłuszczu, • mięsa panierowane.
Ryby i przetwory rybne	<ul style="list-style-type: none"> • ryby morskie (np. łosoś norweski, halibut, karmazyn, dorsz, sola, mintaj, flądra, morszczuk, sardynki), • ryby słodkowodne (np. okoń, szczupak, sieja, karp,) • owoce morza (np. krewetki). 	<ul style="list-style-type: none"> • duże ryby drapieżne (np. miecznik, rekin), • łosoś bałtycki surowy i wędzony, troć bałtycka, szprot bałtycki wędzony, • potrawy z ryb surowych (np. sushi, tatar rybny), • ryby wędzone na zimno, • konserwy rybne.
Jaja i produkty z jaj	<ul style="list-style-type: none"> • jaja gotowane na twardo, • omlety, • kotlety jajeczne smażone na małej ilości tłuszczu. 	<ul style="list-style-type: none"> • jaja surowe, • potrawy z jaj z dużą ilością tłuszczu, • jaja smażone na słoninie, skwarkach, tłustej wędlinie.
Mleko i produkty mleczne	<ul style="list-style-type: none"> • mleko – 2-3,2% tłuszczu, • naturalne napoje mleczne fermentowane: kefiry, maślanki, jogurty, mleko acidofilne (ukwaszone), • sery i serki twarogowe półtłuste i chude, <p>w ograniczonych ilościach:</p> <ul style="list-style-type: none"> • sery dojrzewające, • śmietana 12-18% tłuszczu (do zup i sosów), • jogurty i kefiry owocowe bez dodatku cukru. 	<ul style="list-style-type: none"> • sery i serki topione, • desery mleczne słodzone • produkty mleczne z mleka niepasteryzowanego, np. ser typu feta, ser camembert, ser brie, ser mozzarella, • mleko skondensowane, • mleko w proszku, • sery pleśniowe, np. gorgonzola.
Tłuszcze	<ul style="list-style-type: none"> • oleje roślinne z wyjątkiem oleju palmowego i kokosowego <p>w ograniczonych ilościach:</p> <ul style="list-style-type: none"> • masło, • śmietana, • margaryny miękkie, • majonez. 	<ul style="list-style-type: none"> • produkty zawierające izomery trans kwasów tłuszczowych: żywność typu fast food, twarde margaryny, chipsy, zupy i sosy instant, ciasta, ciasteczka produkowane przemysłowo, • tłuszcze pochodzenia zwierzęcego: smalec, słonina, boczek, oleje tropikalne: kokosowy, palmowy, • frytura smaźalnica, • „masło kokosowe”.
Napoje	<ul style="list-style-type: none"> • woda, • soki 100% - z warzyw i warzywno-owocowe, • mleko i napoje mleczne bez dodatku cukru, • słaby napar z imbiru, • koktajle oraz smoothie (bez dodatku cukru), • lekkie napary, np. z owoców 	<ul style="list-style-type: none"> • mocne napary herbaty czarnej i napary herbaty zielonej, • napary ziołowe, • mocna kawa, • napoje energetyzujące, • napoje słodzone i gazowane, • syropy wysokosłodzone, • wody smakowe, w tym z dodatkiem cukru,

GRUPA ŚRODKÓW SPOŻYWCZYCH	PRODUKTY REKOMENDOWANE	PRODUKTY PRZECIWSKAZANE
	suszonych, napary herbat, herbatki owocowe, <ul style="list-style-type: none"> • kawa zbożowa, • bawarka, w ograniczonych ilościach: <ul style="list-style-type: none"> • napary herbaty czarnej. 	<ul style="list-style-type: none"> • nektary owocowe.
Przyprawy	<ul style="list-style-type: none"> • naturalne przyprawy, takie jak świeży koperek, zielona pietruszka, szczypiorek. 	<ul style="list-style-type: none"> • kostki rosółowe i esencje bulionowe, • gotowe bazy do zup i sosów, • przyprawy ziołowe, • przyprawy wzmacniające smak w postaci płynnej i stałej, • gotowe sosy sałatkowe i dressingi, • koncentraty spożywcze (np. zupy w proszku, sosy, produkty typu fix).

Opracowanie: M. Greń- dietetyk, 02.11.2023 r.

Bibliografia:

1. Ciborowska H. i Ciborowski A. 2021: Dietetyka żywienie zdrowego i chorego człowieka. PZWL, Warszawa.
2. <https://www.gov.pl/web/zdrowie/dobry-posilek-w-szpitalu>